

תקציר מפגש - פסיכולוגיה אבולוציונית:

כיצד תכונות פסיכולוגיות והמוח האנושי התעצבו לאור אתגרי הסביבה הקדומה?

"אבולוציה על ידי ברירה טבעית" (דארווין): תכונה פיזית או מנטלית, שמועילה לבעליה לשרוד ולהתרבות, תעבור בתורשה ותהיה נפוצה יותר בדור הבא. פרטים עם תכונה פחות מתאימה- הם בעלי סיכוי נמוך יותר לשרוד בסביבה מאתגרת, להאריך ימים או להביא צאצאים פוריים.

הטענה הכללית של הפסיכולוגיה האבולוציונית: כל תכונה פסיכולוגית שקיימת באדם המודרני, היא תוצאה של מאבק ההישרדות וההסתגלות של האדם הקדמון מ-"תקופת האבן" (2 מיליון עד לפני 10 אלפים שנה) - לסביבתו.

בתקופה זו צורת החיים של ה-"**נוודים לקטים ציידים**" התאפיינה בתוחלת חיים קצרה: מחלות, טורפים גדולים, חיות ארסיות. צפיפות אוכלוסין נמוכה- ו"שבט" בגודל של 100-150 איש, תמותת ילדים גבוהה, אי וודאות לגבי זמינות מזון ולגבי בטחון אישי וצורך לנדוד כדי לשרוד. מאבק הישרדותי תמידי.

שיטות מחקר בתחום: ממצאים ארכאולוגיים: גולגולות, עצמות וכלים. מחקר שבטי לקטים-ציידים בני זמננו (אפריקה/דרום אמריקה), בדיקת תכונות באדם המודרני המעידות על רלוונטיות לסגנון החיים לפני מאות אלפי שנים – ופחות לאורח החיים המודרני.

חלוקת **עבודה** בשבט טיפוס: (גברים-ציידים \ נשים- לקטות)- מצריכה תכונות נבדלות: **גברים** – ראייה מרחבית טובה, יכולת ניווט. **נשים:** ראיית צבע טובה, זכרון מרחבי. ואכן גברים כיום טובים יותר בממוצע - במטלות מרחביות, ונשים טובות יותר בזיכרון מרחבי ובהבחנה בין צבעים וחוש ריח.

הסכנות שארבו בסביבה- מצריכות **פחד מולד** מגורמים מזיקים. ניסוי: תינוקות צעירים פוחדים יותר מרעש של נחש, ושל סופת רעמים מאשר רעש של אזעקת רכב או זכוכית נשברת (המצאות טכנולוגיות מאוחרות). ילדים מערביים מדרגים נחשים, עכבישים ומקומות חשוכים – כפחדים הגדולים שלהם, למרות שאלו לא רלוונטיים להישרדות בעולם המערבי.

מחסור תמידי באוכל ואי וודאות לגבי מתי יימצא: העדפה מולדת למזון עתיר קלוריות (מתוק, שומני) – מפעילה את איזורי התגמול במוח (**גרעין אקומבנס**- דופאמין), תחושת שובע מגיעה רק 15 דקות לאחר האכילה, כדי לאפשר אכילה מרובה, מעבר לצרכים המידיים – כדי לאפשר "רזרבה" בפני מחסור עתידי. עודף משקל - תכונה רצויה בחברות לקטים-נוודים, המעידה על בריאות ומשאבים.

הבדלים בפעילות המינית ומציאת בן/בת זוג: אישה יכולה להרות רק פעם בשנה... זקוקה להגנה וטיפול ממושך בזמן ההריון ובעת גידול ילדים => בררנות לגבי בן הזוג: שיהיה בעל משאבים, מחויבות ונאמנות => העדפה לגברים מבוגרים יותר, גבריים, בעלי משאבים וסטטוס... שישארו בסביבה וידאגו לצאצא לאורך זמן. לכן בעת חיזור בעולם המודרני- גברים מבליטים סטטוס, כסף, כח.

גבר- השקעה מינימלית בהריון, זרע בלתי מוגבל, גיל פוריות ממושך => מחפש "לפזר את זרעו" בקרב נשים פוריות => בררנות לגבי בת הזוג: נעורים, מראה חיצוני אטרקטיבי, מבנה גוף שמעיד על פוריות. יחד עם זאת- לא יכול להיות בטוח שההריון נובע ממנו. ולכן החשיבות של בתולין עד היום בחברות שמרניות, והדגש של נשים על איפור/טיפוח שמבליט גיל צעיר ופוריות.

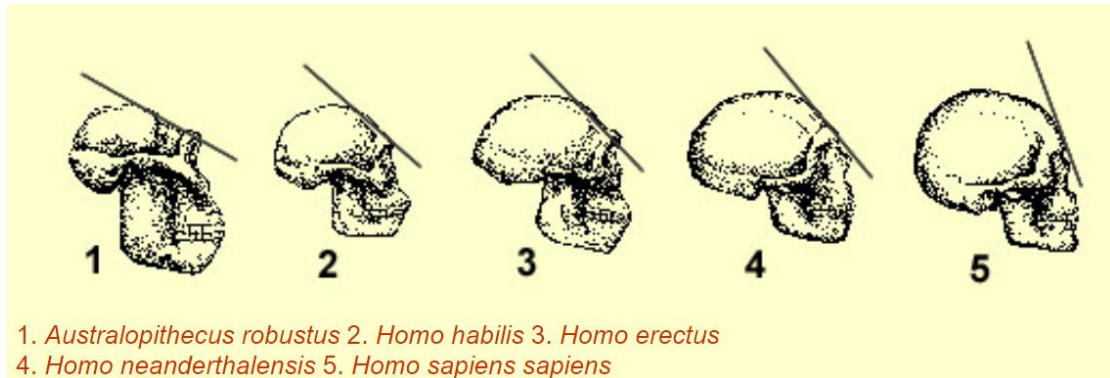
ומכאן: הבדלים בין גברים לנשים בני זמננו- ברצון למין מזדמן (גברים יותר מנשים), ובסטטוס ועושר של בן הזוג (נשים יותר מאשר גברים) ופערי גיל רצויים לנישואין (כ 4 שנים – גבר מבוגר מאישה).

השלכות על נאמנות ובגידה: הגבר לעולם לא יכול לדעת שצאצא אכן שלו... ולכן רגיש יותר לבוגדנות מינית (מאשר רגשית). האישה בטוחה שהצאצא שלה- אך צריכה בן זוג נאמן ויציב – ולכן רגשית יותר לבוגדנות רגשית (מאשר מינית).

נירו-פסיכולוגיה אבולוציונית: ניסיון להבין את מבנה המוח של האדם הקדמון, וביחס לחיות שאינן אנושיות – ולהבין מה מיוחד במוח של האדם, ובפרט של המין "הומו-סאפיינס" אשר אפשר לו להיות

החיה המוצלחת ביותר בסביבתו. האתגר- מוחות לא משתמרים לאורך זמן, ולכן יש הסקה מתוך שברי-גולגולות, לגבי מבנה המוח של האדם הקדמון.

לאורך כל התפתחות האדם הקדמון (מהאדם ההולך על 4 – אוסטרלו-פיתקוס לפני 3 מיליון שנה דרך האדם הניאנדרתלי - ועד האדם המודרני – הומו סאפיינס, 200 אלף שנה אחורה- ועד היום) ישנה גדילה מתמשכת **בנפח הגולגולת** והמוח, ובאופן ספציפי גדילה בחלק הקדמי, **האונה המצחית** אשר אחראית על "ראיית הנולד", העלאת השערות, דמיון, דחיית דחפים ויצרים מידיים, קביעת אסטרטגיית פעולה, **שפה**, ופעולות קוגניטיביות אחרות, מה שאפשר לאדם המודרני- לחשוב מעבר ל-"כאן ועכשיו" לתכנן את העתיד, ולרתום כמות גדולה של אנשים (לחשוב במושגים של "אנחנו" ולא רק "אני" – המוח החברתי) – לפעולות אקטיביות המשפרות את מצבו של האדם .

ההתנגדות לפסיכולוגיה האבולוציונית: מצד הבריאתנים-דתיים (האדם שונה מהותית מבע"ח והוא נוצר בצלם אלוהים) ומצד הביהוויוריסטים: האדם "לוח חלק" שניתן לעיצוב בהתאם לחינוכו וסביבתו חרף המקור החייתי-אבולוציוני.